
Nacionalna strategija učenja za poduzetništvo

Vitimir Tafra
Obrazovna Grupa Zrinski, Zagreb
vitomirt@zrinski.org

Sažetak - nacionalno gospodarstvo svoj razvoj zasniva na uspješnosti poduzetništva. U tu uspješnost utkano je sve iskustvo nacije kao i sposobnost materijalizacije raspoloživih resursa te njena efikasnost, kroz proizvod ili uslugu realiziranu na tržištu. Usvojenost poduzetničke kompetencije glavni je indikator, ali i ograničavajući faktor povećanja uspješnosti postojećih gospodarskih subjekata kao i stvaranja novih iz poslovne prilike te ukupne nacionalne gospodarske efikasnosti. Ljudski potencijali cijele društvene zajednice na odgovarajući način participiraju u stvaranju nacionalnog gospodarskog rezultata. Upravo zato je nužno sustavno stvoriti uvjete za razvoj poduzetnosti svakog pojedinca kroz sustav cjeloživotnog učenja i to već od najranije životne dobi. Strategija učenja za poduzetništvo daje sustavna rješenja i definira nositelje i sunositelje provedbenih Mjera iz Akcijskog plana. Nacionalna koordinacija E4E - obrazovanja za poduzetništvo kao međuresorno tijelo Vlade Republike Hrvatske je zaduženo za provedbu i implementaciju Strategije i Akcijskog plana.

Ključne riječi - nacionalno gospodarstvo, poduzetnička kompetencija, poduzetnost, učenje za poduzetništvo, cjeloživotno obrazovanje, zapošljivost, nacionalna strategija, nacionalna koordinacija E4E-a

Uvod

Suvremeno gospodarstvo usmjereno je ka globalnim tržišnim integracijama koje se, između ostalog, primarno očituje i sposobnošću nacionalnog gospodarstva da proizvodi međunarodno razmjenjive robe i usluge. Upravo efikasnost gospodarstva te njegova opstojnost u uvjetima svjetske tržišne konkurencije preduvjet su za harmonizirani razvoj društva u cjelini.

Artikulacija politike unaprjeđivanja razvoja ljudskog potencijala u poduzećima, sukladno suvremenom gospodarskom razvoju, jedan su od preduvjeta sustavnog sagledavanja i komuniciranja s gotovo dnevnim promjenama u sferi tehničko-tehnološkog napretka i tržišnih uvjeta. Opća ekonomska recesija samo jasnije diferencira našu sadašnju situaciju i nedvosmisleno ukazuje na nužnost, obuhvatnost i pravce promjena. Razumijevanje i prihvaćanje realnog stanja pruža šansu za promjene kako na osobnoj tako i ukupnoj društvenoj razini.

Gospodarska kriza i/ili šansa nije uvjetovana samo ekonomskim faktorima, nego je generirana i globalnim društvenim promjenama. Sagledavajući te procese iz poduzetničkog rakursa, kao jedan od odgovora, svakako je i organiziranje efikasnijeg sustava edukacije, a posebno malih i srednjih poduzetnika primjereno njihovim potrebama i gospodarskim kretanjima. U tu svrhu nužan je i razvoj jedinstvenog sustava poduzetničke edukacije, kao jedne od 8 ključnih kompetencija EU-a u koju su uključene sve društvene skupine.

Obrazovanje za poduzetništvo

Potrebno je razlikovati širi i uži koncept obrazovanja za poduzetništvo. Širi koncept obrazovanja za poduzetništvo u funkciji je razvijanja poduzetničkih sklonosti, vještina i sposobnosti što uključuje i razvoj ciljanih osobnih kvaliteta, poput stvaralaštva i duha inicijative, te usvajanja osnovnih ekonomskih koncepata. Uži, specifični koncept obrazovanja za poduzetništvo (osposobljavanje) u funkciji je pokretanja poduzeća i upravljanja njime.

U Lisabonu je Europska unija postavila za cilj postati najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo na svijetu, temeljeno na znanju, sposobno za održiv gospodarski razvoj, otvaranje većeg broja kvalitetnijih radnih mjesta te jaču socijalnu koheziju. Nastojanja Europe oko uvođenja nove ekonomije uspjet će samo ukoliko se mala poduzeća stave na vrh ljestvice prioriteta. Mala i srednja poduzeća su temeljni oslonac europskog gospodarstva. Glavni su izvor zaposlenja, te u njima nastaju mnoge poslovne ideje. Najznačajniji su pokretači inovacija, te socijalne i lokalne integracije u Europi. To je najznačajniji razlog zašto su Europski parlament i Europsko vijeće, u svojim preporukama za razvoj poduzetništva, naveli definiciju i načela te ključne kompetencije potrebne za cjeloživotno učenje (Bruxelles, 2005.).

Prema tome tumačenju, poduzetništvo predstavlja sposobnost pojedinca da pretvara ideje u djela. Ono podrazumijeva kreativnost, inovacije i rizik, kao i sposobnost planiranja i vođenja projekata, kako bi se postigli određeni ciljevi. Poduzetništvo

se provlači kroz svakodnevni obiteljski život. Kod zaposlenika potiče svjesnost konteksta njihovog posla te razvija sposobnost iskorištavanja prilika. Obrazovanje za poduzetništvo je i temelj za stjecanje određenih vještina i znanja, potrebnih poduzetnicima koji započinju društvenu ili gospodarsku djelatnost.

Implementacija poduzetničkih sadržaja i specijaliziranih nastavnih predmeta u obrazovni sustav Republike Hrvatske nameće se više kao pitanje načina, a ne kao pitanje izbora. Stoga rad na jačanju kapaciteta obrazovnog sustava (kurikulum, osposobljavanje nastavnika, menadžmenta škole i dr.) zahtijeva koordinaciju i podršku strukturiranom dijalogu svih relevantnih dionika hrvatskog gospodarstva i obrazovnog sustava s ciljem podizanja poduzetničkog kapaciteta i jačanja konkurentnosti, a konkurentna prednost gospodarstva se temelji na razvoju poduzetništva.

Suglasno tomu, temelji se i na razvoju obrazovanja za poduzetništvo, s naglaskom na cjelovito usvajanje poduzetničke kompetencije. Ona, pored znanja kao osnovne pretpostavke djelovanja i stvaranja, razvija odgovarajuće sposobnosti i stavove. Europskom poveljom o malom gospodarstvu, Lisabonskom strategijom, kao i drugim relevantnim dokumentima Europske unije, takva se usmjerenost osobito naglašava. U nacionalnim dokumentima utvrđena je potreba za cjeloživotnim učenjem i osposobljavanjem za jačanje poduzetničkog kapaciteta.

Jedan od ključnih ciljeva je razumijevanje i usvajanje logike ekonomskog sustava, te osnovnih tehnika poduzetničkog razmišljanja („55 preporuka za konkurentnost Hrvatske“). U tome kontekstu potrebno je sustavno razvijati poduzetništvo kao ključnu kompetenciju na svim razinama i oblicima obrazovanja koristeći pri tom već postojeće primjere dobre prakse. Uloga malog gospodarstva je nezamjenjiva u preraspodjeli gospodarskih resursa te životnom ciklusu poduzeća što generalno pridonosi razini gospodarske produktivnosti te konkurentnosti. Upravo zato je jedno od glavnih prioriteta gospodarske politike jačanje poduzetništva te njegovo brže uključivanje u multilateralne trgovinske i gospodarske integracije što ima za cilj stalno poticati gospodarsku obnovu i rast.

Međutim, ne smijemo ispustiti iz vida da je svaki čovjek i „*homo economicus*“ koji poslovnom sposobnošću konkurira na tržištu rada, a upravo ta sposobnost, kada je u nju implementirana i odgovarajuća poduzetnička kompetencija, može postići veću vrijednost, što omogućava veću i trajnu zapošljivost. Usvojena

poduzetnička znanja povećavaju kompetitivnost pojedinca i lakše profesionalno usmjeravanje prilikom odabira prvog zanimanja i kasnijeg upravljanja karijerom. Usvajanje poduzetničke kompetencije koja pospješuje tranziciju ideje u ostvarenja, neposredno potiče razvoj ljudskog potencijala u smjeru usvajanja novog načina razmišljanja kao pripreme za prihvaćanje sve dinamičnijih gospodarskih trendova, kako u Europskoj uniji tako i na globalnom planu.

Upravo zato, bilo je nužno definirati ključne sastavnice učenja za poduzetništvo koje će djelatno podržavati razvoj ljudskog potencijala s ciljem povećanja doprinosa u kreiranju konkurentne i dinamične ekonomije, sposobne za održivi ekonomski rast. Također, sustavno poticati stvaranje odgojno obrazovnog okružja za razvoj malog i srednjeg poduzetništva, te i na taj način poticati opći razvoj poduzetničke kulture i poduzetnički način razmišljanja i djelovanja.

Analize koje se u sferi gospodarstva Hrvatske kontinuirano provode (*Global Entrepreneurship Monitor, Training Needs Analysis* i dr.) ukazuju na nedostatno i neodgovarajuće poduzetničko obrazovanje kao i na sve izraženiju svijest o nužnosti takovog obrazovanja. Poslovni izvještaji poduzeća, također, pokazuju kako su ključni izazovi poduzetnicima vezani za njihove organizacijske i menadžerske sposobnosti te nedostatak vještina za učinkovito pokretanje posla.

Europski parlament i Europsko vijeće, u svojim preporukama za razvoj poduzetništva, naveli su definiciju i načela te ključne kompetencije cjeloživotnog učenja. Prema tome gledištu, poduzetništvo predstavlja sposobnost pojedinca da pretvara ideje u djela. Ono podrazumijeva kreativnost, inovativnost, sposobnost razumnog preuzimanja rizika, kao i sposobnost planiranja, organiziranja te vođenja projekata kako bi se postigli određeni ciljevi. Poduzetništvo se provlači kroz svakodnevni obiteljski život. Kod zaposlenika potiče svjesnost o cjelovitosti rada i razvija sposobnost iskorištavanja prilika.

Strategija učenja za poduzetništvo

Razumijevajući etimološko značenje riječi strategija, koja dolazi od starogrčke riječi *stratēgos* i doslovno znači „vođenje vojske“ (grč. *stratos* : vojska, *ago*: voditi, *strategos*: vojskovođa), a s vremenom je izgubljeno to prvobitno značenje, i koristi se da bi se označilo postupanje usmjereno ka ostvarivanju određenog cilja nakon dužeg planiranja, potvrđujemo važnost sveobuhvatnog pristupa kao i vrijednost Akcijskog plana kao operacionalizaciju aktivnosti u realizaciji definiranih ciljeva.

Uvažavajući ukupni kontekst, Vlada Republike Hrvatske na svojoj sjednici 10. lipnja 2010. godine, a na prijedlog Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i uz punu podršku Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, usvojila je dokument „Poduzetna Hrvatska - Strategija učenja za poduzetništvo 2010.–2014.“ koja pruža okvir za sustavno sveobuhvatno stvaranje obrazovno-poticajnog, poduzetništvu usmjerenog društvenog okružja. Ono sustavno i dugoročno potiče tržištu primjereniji način razmišljanja te ga i priprema za nove ekonomske trendove razvoja ljudskog potencijala. Stalnim poticanjem poduzetničkog načina razmišljanja i razvojem poduzetničke kompetencije neposredno se doprinosi povećanju zapošljivosti i učinkovitosti sustava socijalne sigurnosti te povećanju domaće proizvodnje i izvoza. Time se ostvaruje temelj za održivi ekonomski razvoj Republike Hrvatske.

Temeljna načela strategije učenja za poduzetništvo

Nacionalna strategija učenja za poduzetništvo temelji se na načelima i vrijednostima koje podržavaju usmjerenost ka društveno odgovornom poduzetništvu što je i prezentno u sljedećim načelima:

Održivost razvoja

Egzistencijalna je nužnost gospodarskog subjekta opstanak i rast na konkurentnom tržištu. Poduzetnička je kompetencija po svojim karakteristikama jedna od glavnih pretpostavki uspješne održivosti poduzeća.

Socijalna osjetljivost

Poduzetništvo treba biti socijalno osjetljivo te u tom smislu uvažavati potrebe društvene zajednice, kao i pojedinaca.

Kompetentnost

U cilju općeg razvoja potrebna je kompetentnost svakoga pojedinca i visoka razina osposobljenosti, što rezultira podizanjem ukupnog poduzetničkog kapaciteta kao nove kvalitete u svakom segmentu društva, bez obzira na direktnu komercijalnu korist, a to je ujedno i preduvjet za podizanje razine opće konkurentnosti.

Natjecateljski duh

Konkurentnost u lokalnom, regionalnom, nacionalnom i internacionalnom kontekstu pretpostavlja, osim kreativnosti, inovativnosti i pokretačkog duha, natjecateljski duh (kompetitivnost), jer tržište rada, i gospodarstvo u cjelini, počiva na postizanju viših ciljeva i usporedbi s drugima.

Odlučno djelovanje

Poslovna ideja će zaživjeti odlučnim djelovanjem (proaktivnošću), okretnim i energičnim

transformiranjem kreativne ideje i inovacije u poslovnu priliku.

Znanstvena utemeljenost

Komplementarnim jačanjem veza između znanosti i poduzetništva u istraživačko-razvojnim projektima stvaraju se poticajni uvjeti za kontinuirani rast i razvoj gospodarstva.

Jednakost uključivanja za sve

Stjecanje poduzetničke kompetencije, kao i njezino ostvarenje u različitim okruženjima, potrebno je omogućiti svim građanima, a u cilju općeg dobra.

Europska dimenzija

Temeljni europski dokumenti podupiru, ali i određuju poduzetničku kompetenciju kao jednu od ključnih kompetencija cjeloživotnog učenja.

Temeljne vrijednosti strategije učenja za poduzetništvo

Uz temeljna načela, strategija polazi i od temeljnih vrijednosti koje su implementirane u njen sadržaj i to:

Pored *znanja*, kao osnovne pretpostavke djelovanja i stvaranja, sadržaj svake kompetencije čine i umijeća, sposobnosti i stavovi. Društvo temeljeno na znanju je društvena i obrazovna usmjerenost Hrvatske, a ima za cilj podizanje ukupne konkurentnosti gospodarstva te njegov uspješan rast. Razmjenom iskustava, učeći uvidom i radom, te korištenjem i drugih metoda stjecanja, usvajanja i prijenosa znanja, potiče se brža implementacija znanja u cjelokupnu društvenu praksu.

Pravednost, kao izgrađeni stav i način socijalnog ponašanja prilikom donošenja odluka, a posebno poslovnih, veoma je važna u razvoju poduzetništva, kako pojedinca tako i društva u cjelini.

Transparentnost, kao načelo rada i stvaranja u poduzetništvu, dobiva poseban značaj u kontekstu ukupnog društvenog i ekonomskog razvoja.

Društveno odgovorno poduzetništvo neposredno uvažava, podržava i unaprjeđuje ukupni društveno-ekonomski kontekst u sferi rada, stjecanja i raspodjele. Izgradnja stavova o očuvanju prirode i zaštiti okoliša te o primjerenom korištenju prirodnih resursa potrebna je i s aspekta uravnoteženog gospodarskog razvoja te osiguranja kvalitativne opstojnosti u danom prostoru i vremenu.

Društvo koje cijeni poduzetništvo čine stvaralačke radne sredine koje svojim aktivnostima najizravnije doprinose povećanju standarda svakog zaposlenog radnika, poduzetnika, lokalne i regionalne zajednice te društva u cjelini.

Društveno blagostanje očituje se i u postizanju većeg standarda i socijalne sigurnosti svih stanovnika. Gospodarski subjekti, kao mjesto stvaranja nove vrijednosti, jedini su koji mogu stvoriti potrebnu materijalnu pretpostavku.

Osnovni ciljevi strategije učenja za poduzetništvo

Osnovni ciljevi strategije su:

Senzibilizirati javnost o poduzetništvu te razviti pozitivan stav prema cjeloživotnom učenju za poduzetništvo.

Uvesti učenje i osposobljavanje za poduzetništvo kao ključnu kompetenciju u sve oblike, vrste i razine formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja i učenja.

Ostvarenje ovih ciljeva će u razdoblju od pet godina doprinijeti:

- a) povećanju zapošljivosti svih struktura radno-sposobnog stanovništva, uključujući i posebno osjetljive skupine na tržištu rada,
- b) osnivanju većeg broja malih poduzeća iz prilike,
- c) povećanju raznolikosti ponude hrvatskih proizvoda i usluga kao rezultat inovacija, istraživanja i razvoja,
- d) povećanju broja mladih koji pokreću vlastiti posao,
- e) povećanju broja žena koje pokreću vlastiti posao,
- f) porastu konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Svi navedeni ciljevi po svojoj sveobuhvatnosti, kao i po značaju, svrstavaju se u red nadnacionalnih interesa i predstavljaju uvjet bez kojega se ne može sustavno promišljati opći gospodarski, ali ni ukupni društveni razvoj. Navedenu ograničenost trajanja realizacije strategije vezane za period 2010. – 2014. godine determiniraju aktivnosti iz Akcijskog plana dok ciljevi ostaju trajna pretpostavka razvoja poduzetnosti i poduzetništva te gospodarstva i društvene zajednice u cjelini.

Opseg Akcijskog plana strategije učenja za poduzetništvo

Promatrajući ukupni opseg kao i strukturu Akcijskog plana u realizaciji Strategije učenja za poduzetništvo kroz 10 precizno definiranih mjera, možemo konstatirati da su, prema statističkim podacima za 2010. godinu, obuhvaćene sve razine formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja i to:

Opseg Strategije – **Vrtići**

667	Vrtića s 1 593 objekta
150 553	Djece
10 032	Odgojno-obrazovnih radnika
926	Stručnih suradnika i medicinskih sestara
10 958	Ukupno zaposlenih

Opseg Strategije – **Osnovne škole**

996	Osnovnih škola
1242	Područne škole
163 970	Učenika od 1. do 4. razreda
193 025	Učenika od 5. do 8. razreda
356 995	Učenika
1351	Stručni suradnik
11 724	Učitelja razredne nastave
20 337	Nastavnika u predmetnoj nastavi
33 412	Ukupno zaposlenih

Opseg Strategije – **Srednje škole**

713	Srednjih škola
87 906	Učenika u četverogodišnjim strukovnim i umjetničkim školama
39 856	Učenika u trogodišnjim školama
51 395	Učenika u gimnazijama
1425	Učenika s teškoćama u razvoju
180 582	Ukupno učenika
24 004	Nastavnika

Opseg strategije – **Visoke škole i Fakulteti**

7	Sveučilišta
126	Visokih učilišta
45	Veleučilišta
27	Visokih škola
139 068	Studenata
11 459	Nastavnika

Opseg strategije – **Obrazovanje odraslih**

538	Institucija za obrazovanje odraslih
18 189	Polaznika
6681	Nastavnik

Opseg strategije – Radnici

285 040	Stalno zaposlenih osoba (20%)
57 168	Nezaposlenih osoba (20%)
343 208	Ukupno

Opseg strategije – Sveukupno

2 551	Obrazovna ustanova
827 198	Polaznika obrazovnih programa
80 243	Nastavnika, odgajateljica, učitelja
285 040	Stalno zaposlenih osoba (20%)
57 168	Nezaposlenih osoba (20%)
1 249 649	Ukupno

Respektabilan planirani opseg uključenih sudionika kao i složenost kurikularnog pristupa u razradi obrazovnih sadržaja, te modaliteti integracije na svakoj razini obrazovanja predstavljaju izuzetno osjetljiv i složen postupak prilikom kreiranja i implementacije poduzetničkih sadržaja u obrazovni sustav Republike Hrvatske. Razrada predviđenih rješenja zahtijeva holistički, multidisciplinarni, ekspertni te znanstveno-stručni pristup.

Prilikom izrade strategije uočeno je da nije bilo potrebno mijenjati ili donositi niti jedan postojeći zakon niti podzakonski akt, što omogućuje formalno jednostavniju implementaciju učenja za poduzetništvo u obrazovni sustav Republike Hrvatske. Hrvatski okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, usvojen u srpnju 2010. godine, ne samo da omogućava uvođenje poduzetničkih obrazovnih sadržaja, u skladu s dokumentima Europske unije, u postojeće obrazovne kurikulume, nego propisuje i njihovu obvezu ugrađivanja kao međupredmetnih tema u sve razine formalnog i neformalnog obrazovanja.

Nacionalna koordinacija E4E – obrazovanje za poduzetništvo

Za praćenje provođenja Strategije i Akcijskog plana, Vlada Republike Hrvatske imenovala je i Nacionalnu koordinaciju kao savjetodavno tijelo čija je zadaća praćenje stanja i predlaganje mjera za razvoj obrazovanja i učenja za poduzetništvo, davanje mišljenja o prijedlozima zakonskih i provedbenih propisa te praćenje realizacije Strategije i Akcijskog plana, koja je sastavljena od predstavnika:

- Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva,
- Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa,
- Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja,
- Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva,
- Ministarstva turizma,
- Hrvatske gospodarske komore,
- Hrvatske obrtničke komore,
- Hrvatske udruge poslodavaca i
- Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Osim navedenih članica međuresornog tijela, jedinstvenog i u zemljama Europske unije, za praćenje i provođenje realizacije Strategije i Akcijskog plana utvrđena je i jedinica u nadležnom Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, za izradu i implementaciju kurikuluma za poduzetništvo.

Razvoj koncepta E4E – obrazovanje za poduzetništvo

Stvaranje strategije imalo je svojevrsnu pretpovijest, jer se termin E4E (eng. *Education for Entrepreneurship*) – obrazovanje za poduzetništvo sa logotipom, prvi puta spominje 2005. godine na 3. Međunarodnom sajmu vježbovničkih tvrtki održanom 22. i 23. travnja u Zagrebu, a prezentirale su ga ustanove Obrazovne grupe Zrinski u stručnom dijelu sajma. Tada je obuhvaćao srednje četverogodišnje strukovne škole i ukazivao na potrebu cjelovitog razumijevanja potrebe razvoja obrazovanja za poduzetništvo primjenom aktivnih metoda učenja i poučavanja te kompetencijskim pristupom u usvajanju obrazovnih sadržaja kroz izborni predmet PVT - Poslovanje vježbovne tvrtke. Posebno je ukazano na potrebu uvođenja nekih oblika obrazovanja za poduzetništvo u osnovnim školama kao i nastavak na visokim učilištima i fakultetima.

Svojevrsnu operacionalizaciju tako iskazanih logičnih smjerova u stvaranju cjelovitog koncepta učenja za poduzetništvo iščitavamo u izvedbenom programu „Edukacija nastavnika za izvođenje PVT-a u ekonomskim školama“ u okviru projekta „Edukacija u poduzetništvu” ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva od 10. lipnja 2005. godine gdje su u 5. i 6. točki naveden mogući način uvođenja sustava obrazovanja za poduzetništvo u osnovne škole i vrtiće.

Daljnja kronologija stvaranja koordinacije E4E - obrazovanja za poduzetništvo, koja je i inicijator i nositelj svih aktivnosti na donošenju Strategije te odgovorna za njenu implementaciju, datira od 30. svibnja 2006. godine, kada se prvi put se Hrvatskoj gospodarskoj komori javno predstavlja cjelovit koncept E4E - obrazovanja za poduzetništvo na okruglom stolu: „Razvoj cjeloživotnog obrazovanja za poduzetništvo”, kojem je bila svrha stvoriti cjeloviti sustav obrazovanja za poduzetništvo kao koncepta cjeloživotnog učenja usklađenog s potrebama suvremenog svjetskog tržišta s naglaskom na obrazovnim ciljevima EU, uvažavajući postojeće stanje i pravce razvoja gospodarstva Republike Hrvatske. Prezentirano uvodno izlaganje s cjelovito razrađenim konceptom, na zahtjev Hrvatske gospodarske komore, pripremile su ustanove Obrazovne grupe Zrinski.

Tada su i prezentirani sljedeći ciljevi:

1. Kreirati sustav cjeloživotnog obrazovanja prema konceptu trajne zapošljivosti, sukladno razvoju tržišta rada.
2. Artikulirati politiku unaprjeđivanja razvoja ljudskog potencijala u poduzećima, sukladno suvremenom gospodarskom razvoju.
3. Osigurati ključni utjecaj članica Hrvatske gospodarske komore na stalnu artikulaciju potrebnih obrazovnih ishoda i izlaznih kompetencija u procesu obrazovanja.
4. Hrvatska gospodarska komora – nositelj priznanja kvalifikacija formalnih i neformalnih oblika obrazovanja i učenja, artikulacije potreba za novim zanimanjima, te osuvremenjivanja postojećih u smislu definiranja potrebnog kompetencijsko – kvalifikacijskog okvira.
5. Razviti jedinstven sustav poduzetničke edukacije u koju su uključene sve društvene skupine, kao jedne od 8 ključnih kompetencija EU.

Polazišta:

Koncept trajne zapošljivosti jedan je od ključnih ciljeva razvoja tržišta rada i gospodarskog razvoja. U procesu napuštanja koncepcije trajnog zaposlenja, koje je desetljećima prisutno u svijesti društva, potrebno je dugoročno vođenje konsekventne strategije implementacije cjeloživotnog učenja. Hrvatska gospodarska komora je reprezentativni nositelj stalnih mijenjanja sustava obrazovanja putem poboljšanja kvalitete i učinkovitosti s ciljem usvajanja kompetencija potrebnih modernoj radnoj snazi u društvu utemeljenom na znanju.

Članice Hrvatske gospodarske komore imaju jasno definiranu potrebu za stalnim aktivnim sudjelovanjem u svim procesima cjeloživotnog učenja. Organiziranost i prisutnost Hrvatske gospodarske komore, kako programski, tako i teritorijalno (sektori, grupacije, županijske komore), omogućuju početak realizacije postavljenog cilja. Za efikasnije promjene koje moraju zadovoljiti, kako sadržajno, tako i vremenski, potrebno je stvoriti jedinstven sustav za obrazovanje u poduzetništvu.

Konceptualno, sadržajno i metodički, tom cilju odgovara sustav obrazovanja za poduzetništvo koji razvija Privatna srednja ekonomska škola „Katarina Zrinski”, Pučko otvoreno učilište „Petar Zrinski” sa svojim metodičkim centrima, kao i Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje „Zrinski” (tada u osnivanju) s dodiplomskim i diplomskim studijem poduzetništva.

Cijeli sustav obrazovne vertikale usmjeren je na edukaciju poduzetnika i edukaciju za razvijanje poduzetničkog duha, uvažavajući realnost postignutog i potreba u procesu usvajanja zakonitosti tržišne ekonomije potrebne za suvremeno poslovanje u uvjetima EU tržišta, a temeljeno na vlastitim iskustvima i iskustvima uspješnih gospodarstava svijeta, prilagođeno stvarnim mogućnostima i potrebama.

Stvaranje jedinstvenog brenda E4E-a, koji uključuje realnu snagu Hrvatske gospodarske komore za sudjelovanje na svim ključnim mjestima na kojima se donose odluke o promjenama i razvoju obrazovanja, te artikulaciju zahtjeva članica, sada i kroz sustav vlastitih obrazovnih institucija, postat će nezaobilazan čimbenik razvoja gospodarstva Hrvatske temeljene na znanju.

Sustav E4E-a omogućuje svrsishodniju i bržu implementaciju promjena u obrazovanju, a u skladu s potrebama članica. Izradom strategije razvoja te operativnog plana rada stvara se mogućnost za apsorpciju projekata EU, kao i projekata koje financiraju ministarstva i drugi izvori, a u cilju ostvarenja programskih opredjeljenja.

Upravo zato, Hrvatska gospodarska komora je oko ideje E4E – obrazovanje za poduzetništvo, kao konceptualnog rješenja, objedinila pojedinačne inicijative Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatske udruge poslodavaca i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Rezultat rada koordinacije je povezivanje pojedinačnih aktivnosti na kontribuciji razvoja obrazovanja za poduzetništvo.

Konstituiranje Koordinacije E4E - obrazovanje za poduzetništvo

Dana 20. studenog 2007. godine održana je i konstituirajuća sjednica Koordinacije E4E - obrazovanje za poduzetništvo koja je bila rezultat prethodno potpisanih sporazuma o Suradnji na razvoju cjeloživotnog učenja između Hrvatske gospodarske komore i Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Hrvatske obrtničke komore.

Na konstituirajućoj sjednici donesen je i Plan rada te je utvrđeno da prvih šest mjeseci predsjedava Hrvatska gospodarska komora. Važno je napomenuti da se predsjedavajuća institucija rotira svakih šest mjeseci a da se zaključci donose konsenzusom članica.

U srpnju 2008. godine koordinacija E4E-a usvojila je koncept Sustava cjeloživotnog obrazovanja za poduzetništvo Republike Hrvatske i Plan implementacije E4E – obrazovanja za poduzetništvo u obrazovni sustav Republike Hrvatske, koji je kasnije, nakon javne rasprave, poslužio kao poticaj i okosnica za izradu Strategije učenja za poduzetništvo.

Također je važno istaknuti da je upravo Koordinacija E4E-a usvojila inicijativu za osnivanjem Regionalnog centra za poduzetničko učenje za zemlje jugoistočne Europe koji je kasnije i osnovan pod nazivom SEECCEL - South East European Centre for Entrepreneurial Learning – Regionalni centar za poduzetničko učenje zemalja jugoistočne Europe, utemeljen 28. srpnja 2009. godine, što nam je i kao državi potvrdilo vodeću poziciju u Regiji kad je riječ o učenju za poduzetništvu, s dugoročno pozitivnim implikacijama.

Sagledavajući složenost i opsežnost, a prije svega neophodnost promjene postojeće obrazovne paradigme, kao i općeg društvenog stava prema poduzetnicima i poduzetništvu, te potreba obrazovanja za poduzetništvo, uglavnom zasnovanih na dosadašnjim negativnim primjerima, članice Koordinacije E4E–a pokrenule su inicijativu za sustavnim promjenama koje imaju za cilj implementaciju obrazovanja za poduzetništvo u obrazovni sustav Republike Hrvatske.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je tijekom čitavog ovog perioda, kroz projekte, poticalo i nadalje potiče senzibilizaciju učenja za poduzetništvo u svim razinama i segmentima obrazovanja, od predškolskih ustanova i osnovnih škola, kroz projekt „Dječji dani poduzetništva“, financiranje školskih zadruga i vježbovnih tvrtki, studentskih inkubatora, kroz seminare za poduzetnike početnike i poduzetnike u rastu i razvoju, hrvatska izvozna ofenziva i druge, te na taj način dala je i daje jasnu poruku i podršku nužnosti što brže sustavne implementacije obrazovanja za poduzetništvo u obrazovni sustav Republike Hrvatske.

Uključenosti nekih od oblika obrazovanja za poduzetništvo u obrazovnim institucijama u svim formalnim razinama obrazovanja daje izuzetno pozitivnu sliku prilika. Ustanove za rani odgoj i obrazovanje u svojim programima poticajnih okruženja uključile su, iako sporadično, neke dijelove poduzetničke kompetencije, tako je i u osnovnim školama, naročito u onim u kojim djeluju školske zadruge. Školske zadruge u školstvu hrvatske imaju iznimno dugu tradiciju koja datira još od sredine 19. stoljeća. Srednje strukovne trogodišnje i četvero godišnje škole, gimnazije i umjetničke škole također djelomično obrađuju poduzetništvo u barem jednom nastavnom predmetu. Mnogi neekonomski fakulteti uveli su izborne predmete s tematikom ekonomije i poduzetništva, a nekolicina ekonomskih fakulteta i studentske poduzetničke inkubatore.

Visoke škole i veleučilišta ne zaostaju za navedenim tendencijama, čak što više postoji i studentski poduzetnički inkubator u kojem studenti osnivaju realne tvrtke što je rijetkost i u zemljama Europske Unije. Sadašnje stanje uključenosti nekih od oblika obrazovanja za poduzetništvo kao i sve veća svijest menadžmenta obrazovnih institucija i odgajatelja, učitelja i nastavnika realno omogućava kvalitetnu, brzu i uspješnu implementaciju obrazovanja za poduzetništvo u obrazovni sustav hrvatske što na sustavan način omogućava provođenje strategije učenja za poduzetništvo.

Koordinacija E4E – obrazovanje za poduzetništvo djeluje i kao svojevrsna međuresorna skupina u čiji rad se uključuju, s različitim intenzitetom, sve Agencije Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i to po funkcionalnom principu, kako je utvrđeno u Akcijskom planu. Kooperativan pristup integraciji pojedinačnih inicijativa i aktivnosti gospodarstva kao korisnika obrazovnih usluga te obrazovnih institucija kao davaoca tih usluga i njihovo sinergijsko djelovanje je ključna pretpostavka za početak sustavnog stvaranja obrazovno-poduzetničke paradigme.

Zaključak

Stalno podizanje konkurentne sposobnosti gospodarstva, koja implicira i stabilnost gospodarskog rasta jačanjem kapaciteta ljudskog potencijala, posebno na području poduzetništva i poduzetnosti, osigurava kvalitativne pretpostavke za podizanje zapošljivosti radnika. Konkurentnost gospodarstva očituje se i u sposobnosti stalnog dinamičkog prilagođavanja sve većim i složenijim izazovima svjetskog globalnog tržišta kao i uspješnijem korištenju raspoloživih nacionalnih resursa. Gospodarska opstojnost uvjetovana je, između ostalog, kompetencijskim razvojem ljudskih potencijala u skladu sa zahtjevima svjetskog tržišta rada, a realizacija Strategije učenja za poduzetništvo stvara sustavne pretpostavke za uspjeh.

Literatura:

Poduzetna hrvatska - Strategija učenja za poduzetništvo 2010 – 2014. Vlada Republike Hrvatske, 10. 06. 2010., Zagreb

„Edukacija u poduzetništvu”, „Edukacija nastavnika za izvođenje PVT-a u ekonomskim školama“, MINGORP, 10. lipnja 2005. godine

Hrvatski okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, MZOŠ, srpanj 2010. godine,

National Strategy for Entrepreneurial Learning

Vitomir Tafra

Education group Zrinski, Zagreb, Croatia

vitomirt@zrinski.org

Abstract - *the development of national economy is based on the success of entrepreneurship. The overall national experience as well as the ability to materialize available resources and its efficiency, in the form of market products or services, is mirrored in that success. The level of entrepreneurial competence is the main indicator but also the limiting factor in the increase of the success of existing and the creation of new businesses from business opportunities, and also in the overall national economic efficiency. Human resources of the entire community participate adequately in the creation of national economic results. Therefore it is necessary to start at an early age with systematic creation of conditions for the development of individual entrepreneurial competence through a system of lifelong education. National Coordination E4E - Education for Entrepreneurship, as the Interdepartmental Working Body of the Government of the Republic of Croatia, is responsible for enforcing and implementing the Strategy and the Action Plan.*

Key words: *national economy, entrepreneurial competence, enterprise, education for entrepreneurship, lifelong education, employability, national strategy, national coordination E4E*